

mig lige ſaa lidt afgjort, at vi ſaa nogen Retsreform, ſom det er afgjort, hvorledes det Forſlag vil blive, den ærede Juſtitsminiſter eventuelt vil forelægge; men paa den anden Side kan jeg ikke afviſe Muligheden af, at det vil kunne afgive et Grundlag, ſom kan føres videre til Bedſte for Retsplejen og Befolkningen. Det forekommer mig, at der er et Synſpunkt, ſom fortjener at drages frem mere end det er gjort ved Forhandlingerne i diſſe Dage, og det er det, at en Retsreform i den uønkkelige Retning ikke er blot og har en Retsreform, ikke udelukkende en Reform af diſſe færliche Tilſtande, men en Reform, ſom gennemført fra de Synſpunkter, Grundloven angiver, i ſine Virkninger vil have en videregaaende Indflydelse paa det offentlige Liv. For mig vil Retsreformen betyde en Udluſtning i det offentlige Liv, en Lejlighed til at lade Lyſ og Luſt trænge ind, hvor de hidtil have været lukkede ude, en ſaavirkning og Udvikling af den offentlige Mening, ſom betyder noget for Folkets hele Udvikling, ogſaa direkte for den politiſke Udvikling. Der er talt meget om, at vi under de proviſoriſke Tilſtande ikke ſtulle arbejde for en Retsreform. Hvad om nu Forholdet var det, at hvis der er Mulighed for en Retsreform, og hvis den naas, ſaa vil man netop derved komme de proviſoriſke Tilſtande nærmere til Livs end gennem noget andet. Der tales ſaa meget om, at man, naar den politiſke Strid afsluttes, maa have Garanti for, at den aldrig gentages. For mig ligger ſaadanne Garantier ikke i ſkrevne Love, i nogen Grundlovsforandring, Garantien ligger kun i det Folk, ſom maa ſtaa bag ved enhver Grundlov. Og nu forekommer det mig, at en Retsreform, ſom lukker Offentlighed og Mundtlighed ind ikke blot i den juridiſke Verden, men i Behandlingen af alle de Menneſker og Forhold, ſom vedrøre Domstolene, at Rævningeretter, ſom hvile paa et demokratisk Grundlag, at alt dette bliver Midler til at udbille ſaadanne Tilſtande i Befolkningen, at et fremtidigt proviſoriſt Regimente af ſig ſelv bliver umuligt, fordi det i ſin Fremkomſt vil møde en Domſtol i den offentlige Mening, for hvilken dets Tankegang ikke kan ſtaa. Naar jeg tænker paa fremtidig Garanti lige overfor en Tilbagevenden til de nuværende Tilſtande, frembyder da forſt og fremmeſt Retsreformen ſig. At Domstolene spille en Rolle her, er jo noget, vi alle have været enige om at tale om og — beklage; vi have jo haft en Føleſe af, at den eneſte Udvej, vor Forfatning giver af den politiſke Konflikt, nemlig en Henviſning til den Domſtol, ſom i ſidſte

Inſtans ſtulle afgøre, hvilken af de ſtridende Parter der har Ret, har ligget hen ſom et dødt Bogſtab, fordi Inſtitutionen er ſaaledes, at den ikke har kunnet bruges under de foreliggende Forhold, og alle vi, ſom have ment, at den Rigsret, vi have, iſølge hele ſin Beſtaffenhed, iſølge det Syſtem, den er Udtryk for, bliver lidet brugelig under en Konflikt ſom den nuværende, maa have en Fornemmelse af, at det virkelig ikke blot kommer an paa, at Menneſkene ere ſaa gode, ſom de burde være, men ogſaa paa, at Inſtitutionerne, her de dømmende Inſtitutioner, tillige ere ſaa gode, ſom de burde være. Og ſaa derfor vil jeg ſtemme for dette Forſlag ſom en Mulighed for at ſaa denne Sag ſaaledes paa Dagsordenen, at der dog maatte kan komme noget ud af den. — Naar der tales om, hvorvidt det kan være rigtigt fra Oppoſitionsmænds Standpunkt at ville have denne Sag fremmet under den nuværende Miniſter, en Miniſter, der ſtifter ſaa meget dybere i den proviſoriſke Tankegang, ſom han, den juridiſk ſagtyndige, burde have haft det klareſte Blik for, hvor Grænſen er mellem det, ſom er hjemlet, og det, ſom ikke er hjemlet i Grundloven, og naar denne politiſke Dom over den højtærede Juſtitsminiſter ſtilles frem ſom en Hindring for en Retsreform nu, er jeg ſelvfølgelig i og for ſig enig i deres Synſpunkt, ſom hævde, at en Juſtitsminiſter har at ſtaa fuldt ud til Anſvar for den juridiſk-politiſke Forvaltning af ſin Poſt, men ved Siden heraf har jeg i denne Sag en vis Tillid til Inkonſekvenſerne i den menneſkelige Natur, og i Kraft af denne Tro til Inkonſekvenſernes Magt er jeg tilbøjelig til at mene, at der kunde være Tale om netop her at kunne have en Mulighed for ſig, ſom det ikke er rigtigt at ſkyde bort. Det er mange Gange ſaaledes, at det, man er opdraget i, har ſat ſaa levende Spor i en, at ſelv om der er gaaet Aar hen, efter at man er ført ind paa Tankegange, der ſtaa i Modſætning til, hvad der i ens Ungdom og Barndom er groet op i en, kan dog diſſe mellemliggende Aars forſtyrende Tanker ſtydes til Side, naar Ungdommens Indtryk melde ſig og paa ny gøre deres Indflydelse gældende. Jeg kunde tænke mig Muligheden af, rent psykologiſk ſet, at Forholdet til denne Retsreform kunde have ſat ſig faſt ſom et ſaadant Ungdomsindtryk hos den højtærede Miniſter, der, ſelv om han i Aaringer har været inde paa proviſoriſke Beje, dog kunde bringe ham til at ſe denne Sag i den Belyſning, hvori den havde været levende for ham, da Tanterne om den forſt undſogedes i ham. Der falder mig et digteriſt Ekſempel ind, ſom peger